

STACJA EDUKACYJNA „WIGRY” W WIGIERSKIM PARKU NARODOWYM

Maciej Ambrosiewicz, Joanna Górecka

Abstrakt

Po wielu latach starań o uzyskanie funduszy na budowę Stacji Edukacyjnej „WIGRY”, we wrześniu 2007 roku ruszyły prace związane z realizacją pierwszego etapu tej inwestycji – gruntownego remontu i adaptacji do celów wystawienniczych budynku dawnej Stacji Hydrobiologicznej w Starym Folwarku, nad jeziorem Wigry. Stało się to możliwe dzięki środkom unijnym.

Słowa kluczowe: wystawiennictwo, edukacja, remont, adaptacja

“WIGRY” EDUCATIONAL STATION IN WIGRY NATIONAL PARK

Abstract

After many years of attempts to get the funds for building the “WIGRY” Educational Station, in September 2007 finally works connected to completion of first investment stage started. It is complete renovation and adapting the building of the former hydrobiology station located in Old Grange at WIGRY Lake for the educational purposes. It was possible thanks to EU funds.

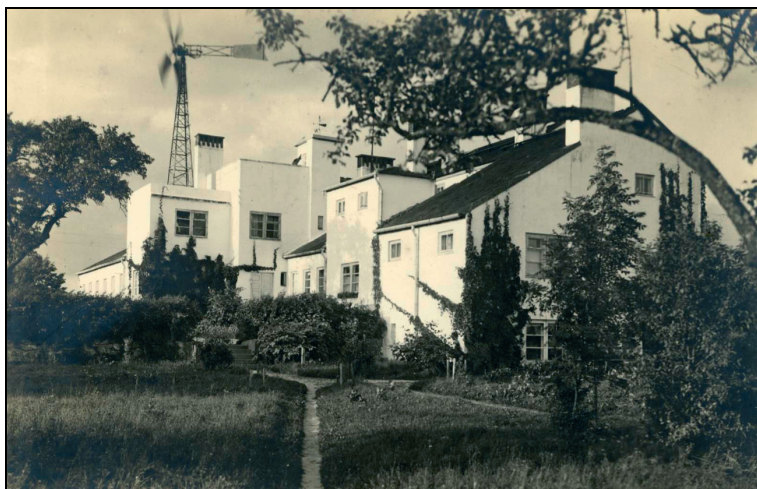
Key words: arranging exhibition, education, renovation, adaptation

Inwestycja, której łączny koszt brutto wynosi 9 211 901,21 złotych, jest współfinansowana przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i budżet państwa w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego.

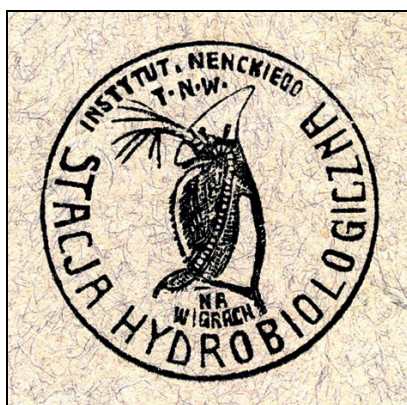
Projekt nosi nr i nazwę: Z/2.20/I/1.4/353/05 Stacja Edukacyjna „Wigry” – Muzeum Wigierskiego Parku Narodowego w Starym Folwarku, I etap.

Początki Stacji Hydrobiologicznej na Wigrach sięgają lat dwudziestych XX wieku. Po odzyskaniu przez Polskę w roku 1918 niepodległości Instytut Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego w Warszawie postanowił zorganizować stację hydrobiologiczną na terenie kraju. Stacja rozpoczęła swoją działalność w 1920 r. w Płocicznie, w drewnianym nie istniejącym już dziś budynku na terenie ponieemieckiego tartaku. Kierownikiem stacji został dr Alfred Lityński – znany i ceniony

w kraju limnolog. Warunki panujące w budynku były bardzo trudne, małe pokoje, brak możliwości powiększenia laboratorium. W 1922 roku, udało się Lityńskiemu z parcelowanego majątku Stary Folwark, pozyskać działkę. Rok później Lityński wraz z dwoma znanymi architektami warszawskimi Bohdanem Lachertem i Józefem Szanojcą, przystąpili do projektowania nowego budynku stacji. W 1924 roku rozpoczęto prace budowlane. W grudniu 1927 roku trzyosobowy zespół pracowników stacji przewiózł saniami i furmankami cały jej dobytek do Starego Folwarku.

Fot. 1. Zdjęcie budynku stacji wykonane przed 1939 rokiem
Photo 1. Picture of the building made before 1939

Fot. 2. Pieczęć Stacji Hydrobiologicznej z okresu międzywojennego
Photo 2. The stamp of Hydrobiology station dating from the inter-war period

Na parterze znajdowała się pracownia kierownika i jego asystentów, duża sala z akwariami ze stałym przepływem wody, pracownia ogólna na 8 stanowisk oraz specjalistyczne pracownie: fizyczna, chemiczna, biologiczno-doświadczalna i morfologiczna. Na parterze umieszczono pokój biblioteczny, komorę z aparatem do wytwarzania gazu świetlnego (wykorzystywanego w pracowni chemicznej) i ciemnię fotograficzną. Na poziomie niskiego parteru wybudowano 6 stałych różnej wielkości akwariów, terrarium dla zwierząt lądowych oraz basen o pojemności 3000 litrów do hodowli ryb. Na otwartym tarasie zainstalowano część przyrządów meteorologicznych oraz turbinę wiatrową z prądnicą. Były one jedynym źródłem energii do 1936 roku, kiedy to podłączono stację do sieci elektrycznej. Powstał także osobny pawilon gościnny, tzw. „gospoda stacyjna”, w którym znajdowała się kuchnia, jadalnia, pokój do segregowania próbek. Na piętrze urządzono „halę noclegową”, mogącą pomieścić latem do 20 studentów – uczestników kursów limnologicznych lub innych gości. Wizytówką placówki ze Starego Folwarku na forum naukowym w kraju i za granicą był dorobek naukowy, dzięki któremu polska hydrobiologia stawiana była na międzynarodowych kongresach w światowej czołówce tej dyscypliny naukowej.

Działalność stacji przerwał wybuch II wojny światowej. We wrześniu 1939 roku stacja została zdewastowana. Po ustaleniu się niemieckiej władzy okupacyjnej zakazano prowadzenia w stacji działalności naukowej i polecono, aby cały ocalały sprzęt i aparaturę przekazać do Centralnego Instytutu Rybackiego w Giżycku.

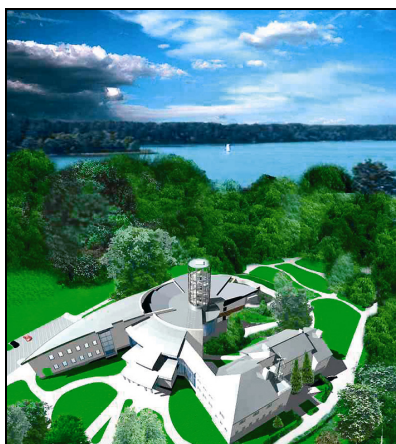
Przez pewien czas funkcjonował w budynku stacji wojskowy ośrodek wypoczynkowy. Nadbudowano wówczas piętro nad parterową częścią budynku. W 1944 r., podczas działań wojennych doszło do ponownej dewastacji obiektu. Alfred Lityński został aresztowany przez sowieckie NKWD w 1945 roku i zmarł podczas wywózki na wschód.

W budynku dawnej Stacji Hydrobiologicznej będą prezentowane zagadnienia kształtowania się krajobrazu w rejonie Wigier, procesy funkcjonowania ekosystemów lądowych i działalność parku narodowego. Ekspozycje ukazywać będą w sposób równoległy dzieje i aktywność człowieka oraz zmiany zachodzące w środowisku przyrodniczym – od czasów najdawniejszych po współczesność. Pozwoli to na zaprezentowanie nie tylko bogactwa przyrody parku, jego walorów kulturowych oraz historycznych form wykorzystania zasobów naturalnych.

Odrębną ekspozycją w starym budynku będą dwa pomieszczenia – zrekonstruowana sala dawnego wiwarium i pokój kierownika Stacji Hydrobiologicznej. W tej części obiektu przedstawiona zostanie historia badań i dorobek naukowy słynnej Stacji Hydrobiologicznej oraz sylwetka twórcy tej placówki i inicjatora ochrony Wigier – Alfreda Lityńskiego.

„Stacja Edukacyjna WIGRY – Muzeum Wigierskiego Parku Narodowego” będzie wyposażona w nowoczesne środki audiowizualne oraz wiele urządzeń do edukacji interaktywnej.

Oddanie Stacji do użytku planowane jest na koniec lata 2008 roku.

Fot. 3–5. Wizualizacja Stacji Edukacyjnej „Wigry”
Photo 3–5. Visualization of “WIGRY” Educational Station

Maciej Ambrosiewicz i Joanna Górecka
Wigierski Park Narodowy
amber7@skrzynka.pl